

بررسی فقهی حقوقی مختلس در فقه و حقوق ایران

عصمت رستگار^۱، غلامحسین آروین اصل^۲

^۱ کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

^۲ دانشجوی مقطع دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج

چکیده

اختلاس اموال عمومی هم زمان با تشکیل حکومت در جامعه مطرح بوده است و قدمتی به اندازه ی خود دولت ها دارد و همواره تهدیدی علیه جامعه ی بشری قلمداد می گردد. در کشور ما نیز علی رغم تشدید مجازات مرتکبین جرم اختلاس، ارتکاب آن، در سطح وسیعی هم چنان ادامه دارد. تفویض اختیار تعلیق متهم به اختلاس به دولت، علی الخصوص مسأله ی عدم تعلق حقوق و مزایا با اصل شخصی بودن و فردی بودن مجازات مغایرت دارد. جامع بین جرم اختلاس و هریک از جرایم خیانت در امانت، تصرف غیرقانونی، سرقت و کلاهبرداری، این است که هدف مرتکب از عمل مجرمانه اش در همه این جرایم، استیلاء بر مال غیر می باشد، با این همه جرم اختلاس از جهات زیادی با جرایم مذکور کاملاً متمایز است. شروع به جرم اختلاس متصور است و منافاتی با ماده ی ۴۱ قانون مجازات اسلامی ندارد. هرگاه کسی علاوه بر استفاده از سند جعلی برای اختلاس، اصل سند را هم جعل کند، برای استفاده از سند جعلی و اختلاس به اشد مجازات محکوم می شود و برای خود جعل نیز مجازات مستقلی خواهد داشت. اختلاس اعم از معنای فقهی یا حقوقی آن، اقدام به این عمل ناشایست است که بر اساس آیات، روایات و عقل، مرتکب آن، مستحق مجازات تعزیری است. علی رغم این که بیش تر سازمان ها و ادارات ایران الگویی از کشورهای دیگر می باشند و فعالیت ها نیز مشابه می باشند، اما در وضع قانون سعی نشده است که از تجربیات و قوانین موضوعه ی این کشورها در کشف و مبارزه با جرم اختلاس استفاده گردد. کاهش اعتقادات مذهبی جوانان، فقدان سازمانی که برنامه های متنوع و سازنده برای نسل جوان و نوجوان داشته باشد، توقعات بیش از حد جوانان برای رسیدن به یک زندگی مرفه در بدو تشکیل خانواده، رفت و آمد به کشورهای خارجی و الگو گرفتن از آن ها، وغیره از مهم ترین علل و افزایش جرایمی چون اختلاس است. هم چنین ضعف سیستم قضایی در تعقیب و مجازات این نوع متهمان، بستن قراردادهای بی حساب و کتاب که راه را برای ارتکاب این نوع جرایم هموار می سازد، اعطای امتیازات حساب نشده به افراد نالایق، ضعف سیستم کنترلی و نظارتی، گماردن افراد نالایق در پست های کلیدی، بیکاری و عدم ایجاد اشتغال و ده ها عامل دیگر سبب افزایش انحرافات مالی در سازمان ها شده است. اختلاس یکی از جرایم خاصی است که تنها از سوی کارمندان دولتی و مأمورین به خدمات عمومی اعم از رسمی و غیر رسمی قابل ارتکاب است. که تعریف مشخص و کاملی از این جرم ارایه نشده است، البته تحقیقاتی صورت گرفته است اما کاری جامع که تمام زوایای موضوع را بررسی کند صورت نگرفت، و یکی از بارزترین مشکلات و معضلات جهان، بالاخص کشورهای جهان سوم تخلفات و جرایم کارکنان دولت و سوء استفاده های مالی آنها از اموال دولتی می باشد که رشد فزاینده ای نیز پیدا کرده است. لذا با نظر به اهمیت موضوع این پایان نامه این مهم را به انجام خواهد رساند.

واژه های کلیدی: اختلاس، جرم، فقه، حقوق.

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۳، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۶، صفحات ۲۲۸-۲۰۸